HET SURINAAMS VERSLAG

DOOR

W. R. MENKMAN

Tot en met 1939 verscheen het Verslag van Bestuur en Staat van Suriname in druk bij de Algemeene Landsdrukkerij te 's-Gravenhage, in 1946 bij de Rijksuitgeverij, 's-Gravenhage, in 1947 dito en in 1948 bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf, 's-Gravenhage.

In 1946 betrof het verslag het jaar 1938, in 1947 het jaar 1939, nu, in 1948, krijgen wij de beschikking over de gegevens van 1940-1942.

Het lijkt van belang enige beschouwingen te wijden aan het laatst verschenen verslag, dat dus de drie eerste oorlogsjaren betreft.

Gememoreerd wordt het eerste bezoek van een moederlandse minister in functie, zijnde de Heer Welter, als minister van Koloniën in 1941, alsmede het grote enthousiasme waarmede in '42 Prins Bernhard ontvangen werd. Verder wordt herdacht, dat in 1941 het vertegenwoordigend lichaam 75 jaar bestond.

De bevolkingscijfers tonen aan, dat op het eind van 1942 het aantal inwoners 165.159 bedroeg, waarvan 58.533, of 35.4%, in de stad Paramaribo verblijf hielden. Er is nog altijd een geboorte-overschot van 3 à 4000 per jaar.

Bovenstaande cijfers betreffen de „geregistreeerde” bevolking, terwijl er bovendien aanwezig geacht worden circa 19.000 Bosnegers en 2.600 Indianen, wat de totale bevolkingssterkte brengt op ongeveer 186.750; wij kunnen dus voor 1948 de totale bevolking stellen op rond 200.000, die van de hoofdstad op rond 60.000. Dat, zoals wij later lezen, het R.K. deel der bevolking o.a. 3.200 à 3.300 Indianen omvatte, doet vreemd aan; deze anomalie echter is al eens eerder, naar aanleiding van gegevens in vroegere verslagen, gesignaleerd.

In het totaal zonder Bosnegers en Indianen waren eind 1942

begrepen 84.720 Aziaten (Brits- en Nederlands Indiërs), dat is dus iets meer dan de helft; rekenen wij de woudbewoners mede, dan bedroeg het Aziatische element ruim 45% van het totaal. Het aantal Europeanen was nog altijd onbeduidend, 2286, waarvan 1205 in Nederland geboren.

De demografische gegevens nopen, als gewoonlijk, tot vragen en opmerkingen. De talrijkste als zodanig genoemde bevolkingsgroep was die der inboorlingen (op 31 Dec. 1942 sterk 72.209 zielen), maar het is niet duidelijk wie daartoe wel en niet gerekend worden. Zijn de nakomelingen der Nederlandse kolonisten van 1845, al dan niet van gemengden bloede, inboorlingen of Europeanen? Dat de Indianen (inboorlingen par excellence) en de Bosnegers (een element dat sedert 1863 toch zeker niet met in Afrika geborenen versterkt is) niet als inboorlingen tellen, is duidelijk. Maar, wanneer wordt een Aziaat inboorling? Zeer vele Brits Indiërs en Javanen zijn in Suriname geboren en er heeft onder hen, zij het niet op grote schaal, altijd enige vermenging plaats met inboorlingen. Vele dragers van Chinese namen in Suriname zijn geen volbloed Chinezen. Wie worden statistisch tot de groep (sterk ruim 2000) der Chinezen gerekend?

Het is bekend, dat er in 1942 Amerikaanse troepen in Suriname gelegerd waren; deze militairen hebben tijdelijk het aantal inwoners van Suriname versterkt, wat echter in het verslag niet tot uiting komt. Onder het hoofd Landmacht lezen wij niets van Amerikaanse, maar ook niets van Nederlandse militairen; er is alleen sprake van vrijwilligers en dienstplichtigen der mobiele Schutterij, maar bijzonderheden worden niet gegeven, in verband met een verbod van publicatie tijdens de staat van oorlog. Men zou zeggen, dat toen Minister Jonkman het verslag ondertekende, het verbod geen zin meer had en de oorlogstoestand al lang tot het verleden behoorde.

Het treft verder, dat in de statistiek der landaarden de groep Anderen (dus niet onder de bekende landaarden ondergebrachte inwoners) sterker was dan die der Chinezen en die der Europeanen. Men vraagt zich af, tot welke landaarden die 3500 anderen dan wel behoord kunnen hebben.

In verband met de op 1 Januari 1941 in werking getreden speciale huwelijkswetgeving voor Mohamedanen en Hindoes zijn de volgende cijfers van belang. In 1940, dus onder de oude toestand, werden 175 huwelijken gesloten tussen immigranten, 1 huwelijk kwam tot stand tussen een persoon uit de klasse der immigranten en een uit die der Europeanen en 9 huwelijken

werden geboekt tussen immigranten en inboorlingen. Een andere opgave echter leert ons, dat in genoemd jaar tussen Nederlands-Ind. immigranten 18 en tussen Brits-Ind. 68 huwelijken voltrokken werden volgens het Sur. burgerlijk recht, totaal dus 86. Hoe de cijfers dezer twee opgaven met elkander te rijmen vallen is niet duidelijk.

Voor de twee volgende jaren, dus onder de nieuwe regeling, staat de zaak anders, maar is zij evenmin duidelijk. In 1941 126 huwelijken tussen immigranten onderling, wederom 1 huwelijk tussen een Europeaan en een immigrante (of een immigrant en een Europese) en 8 huwelijken tussen immigranten en inboorlingen; volgens de andere opgave 14 huwelijken tussen Nederlands Indiërs en 132 tussen Brits Indiërs, totaal 126, volgens Sur. burg.recht. In 1942 372 huwelijken tussen immigranten en 22 tussen immigranten en inboorlingen; volgens de andere opgave 12 huwelijken tussen Nederlands Indiërs en 361 tussen Brits Indiërs, totaal 372, volgens Sur. burg.recht.

De conclusie zou dus zijn, dat onder de oude bepalingen niet volgens Sur. burg.recht gesloten huwelijken toch als huwelijken aangemerkt werden en dat onder de nieuwe de immigranten de in hun belang in het leven geroepen regelingen zouden negeren, dan wel de statistiek zich niet met de nieuwe wetgeving zou inlaten.

In direct verband met de kwestie der Aziatische huwelijken staat die der buitenechtelijke geboorten.

Het aantal in echt geboren kinderen bedroeg in 1940 1004, tegenover 4220 buiten echt geborene (alles buiten en behalve de 239 levenloos aangegevenen, waarvan niet vermeld wordt hoeveel legitieme en hoeveel niet legitieme). Hierbij wordt opgemerkt, dat in het cijfer 4220 begrepen is 2402, als het aantal kinderen geboren uit niet volgens de Sur. wetgeving gehuwde moeders van Aziatische landaard. Er bleven dus voor de rest der bevolking (d.w.z. der geregistreerde bevolking) 1818 buitenechtelijke geboorten, tegenover 1004 legitieme.

Dat in 1941 het aantal kinderen, geboren uit niet volgens de Sur. wetgeving gehuwde Aziatische vrouwen, nog geen belangrijke daling vertoonde, is begrijpelijk; het was zelfs iets gestegen, n.l. tot 2435. Er bleven toen over 1543 buitenechtelijke geboorten, tegenover 1162 legitieme.

In 1942 daalde inderdaad het aantal niet legitieme Aziatische geboorten en wel tot 1896. Er bleven toen over 1285 buitenechtelijke geboorten, tegenover 1978 legitieme. Aangenomen

mag worden, dat in dit laatste cijfer begrepen zijn de kinderen geboren uit Aziatische ouders, gehuwd volgens de nieuwe regeling.

Het bevolkingsaccres tengevolge van geboorte-overschotten bedroeg in het tijdvak 1940–1942 voor de Brits Ind. groep 4601, voor die der inboorlingen 3338 en voor die der Javanen 1472; het Aziatische volksdeel is dus goed op weg de meerderheid te gaan vormen, tenzij kolonisten van andere landaard zullen toevloeien.

Onder het Christelijk deel der bevolking was de verhouding tussen R.K. en Prot. ongeveer als drie staat tot vier; het aantal leden der Israel. geloofsgemeenschappen was onbetekenend (beneden de 1000), onder de Aziaten was de verhouding tussen Mohamedanen en Hindoes ongeveer als vijf tot vier.

In 1942 genoten 23082 kinderen (dus ongeveer 14% der geregistreerde bevolking) beperkt lager, gewoon lager, uitgebreid lager, of meer uitgebreid lager onderwijs; het gesubsidieerde confessionale onderwijs was verre in de meerderheid.

Dat op het eind van 1942 in het huis van bewaring (buiten de preventief gestelden) 12 personen opgesloten waren en in de strafgevangenis 69, zou kunnen bewijzen, dat de Surinaamse bevolking weinig neiging tot misdadigheid heeft.

Gegeven dat Suriname een Zuidamerikaans tropenland is, gegeven verder dat de bevolking in overwegende mate in naar Europese maatstaf primitieve economische en culturele omstandigheden leeft, dit alles in aanmerking nemend, zo leert ons het verslag, moet men tot de conclusie komen, dat de resultaten van de hygiënische en medische arbeid tot tevredenheid stemmen. Aan sommige volksziekten, als lepra, tuberculose, geslachtsziekten en wormziekten, worden meer of minder uitvoerige beschouwingen gewijd. Het aantal in gestichten geïsoleerde lepralijders is sedert 1929 gestadig gestegen, wat op zich zelf geen ongunstig teken behoeft te zijn; dat aantal was eind 1942 688.

Wat de financiële toestand van het land aangaat treft in het verslag de sprong naar boven der inkomsten van 1941 op 1942, van bijna zeven tot ruim tien miljoen gulden; voor geen dezer beide jaren is een bijdrage uit de rijksgeldmiddelen nodig geweest om de uitgaven te dekken. In het overzicht der middelen trekt de post inkomsten ingevolge de havenverordening de aandacht; deze inkomsten stegen van nog geen negen duizend gulden in 1939 tot ruim een half miljoen in 1942. De nieuwe havenverordening dateert van 1940 en schrijft een heffing voor van baken- en liggeld. Vrijwel geheel een belasting op de scheepvaart, geen

retributie. Voor een groot deel zal deze belasting wel beschouwd moeten worden als een verhoging van hetgeen Suriname geniet uit de exploitatie van de bauxiet-rijkdom; de overige inkomsten uit hoofde dier exploitatie bedroegen in 1942 nog geen drie ton. Het uitvoerrecht op rijst was een innovatie van 1941.

Economisch was Suriname gedurende de verslagjaren hoofdzakelijk op het bauxiet-bedrijf aangewezen. Toen in 1941 de Amerikaanse onderneming begonnen was met de ontginning in het Para-gebied, stegen de productie- en uitvoercijfers tot boven een miljoen ton. De Nederlandse maatschappij ving haar winnings-arbeid aan in 1942 en droeg aanvankelijk nog niet veel tot de uitvoer bij. De beide ondernemingen gaven te samen in 1942 werk aan ruim 2500 personen. De pogingen om aardolie te vinden in de Surinaamse bodem werden nog niet opgegeven; de resultaten van het eind 1942 (en begin 1943) ingestelde onderzoek waren evenwel negatief en de onderneming welke er zich mede bezig gehouden had trok zich terug. De door haar met het gouvernement gesloten overeenkomst kwam te vervallen; intussen was in verband met deze overeenkomst de petroleumverordening van 1932 in 1940 herzien.

Ook op het in exploitatie nemen van nieuwe bauxiet-afzettingen bleef het oog gericht, getuige een verordening van 1941 betreffende het verlenen van vergunning tot exploratie van een terrein behorend tot een plantage aan de Surinamerivier.

Merkwaardig is, dat in 1943 concessie verleend is tot het winnen van zand en grint uit de Surinamerivier, ten behoeve van aan te leggen havenwerken op het eiland Curaçao.

De landbouw, vroeger de ruggegraat der Surinaamse economie, ging in de eerste drie oorlogsjaren achteruit, wegens verlies van afzetmarkten, stagnatie in het scheepvaartverkeer en uitblijven van verse arbeidskrachten, maar vooral door verloop van werkvolk. Ook de zelfstandige kleine landbouw ondervond de invloed van de toegenomen werkgelegenheid in de industrie, waardoor de productie van voedingsmiddelen voor binnenlands gebruik in gevaar zou kunnen zijn geraakt. Van het aanleggen van verdedigings- en andere buitengewone werken, door de oorlogstoestand geboden en mede handen aan de landbouw onttrekend, wordt in het verslag niet gesproken.

De defensiemaatregelen worden slechts heel even genoemd in verband met het bosbedrijf; de uitvoer van hout was onbeduidend in de verslagjaren, maar de binnenlandse behoefte was groot, aangezien zowel de verdedigingswerken als de installaties der

bauxietondernemingen veel materiaal opeisten. Een indertijd verleende concessie aan een Nederlandse maatschappij voor het bewerken van hout op een zeer uitgestrekt terrein, werd op het eind van 1942 ingetrokken, wegens het niet nakomen der voorwaarden.

Buitenlandse handel en scheepvaart leden begrijpelijkerwijs onder de oorlogsomstandigheden, welke Suriname in een toestand van betrekkelijke afzondering deden verkeren, om niet te spreken van de eigen noodmaatregelen, welke als overal elders belemmerend werkten. De handel verplaatste zich nagenoeg geheel naar de V.S.; de import van daar kon gedekt worden, hoofdzakelijk door de positie welke Suriname als bauxiet-producerend land innam.

De handelsbeweging wordt niet meer, zoals vroeger, in een gedetailleerde statistiek voorgesteld; slechts totale geldswaarden worden vermeld. Reeds in 1941 werd de invoer uit Brazilië en Argentinië van belang; het niet tropische deel van Zuid Amerika voorzag Suriname voor een deel van die voedingsmiddelen, welke tot dusver vooral uit de V.S. aangevoerd werden. Het is in verband hiermede, dat een Braziliaanse scheepvaartlijn een dienst op Suriname opende.

De postverbindingen door de lucht ondergingen allerlei wijzigingen, doch er blijkt uit het verslag niet anders dan dat communicatie met Europa en de V.S. mogelijk bleef. Hetzelfde kan gezegd worden met betrekking tot de verbindingen door de aether.

Ten slotte de oorlogstoestand; van de militaire acties der belligerenten schijnt men in Suriname niet veel bemerkt te hebben. Het is bekend, dat een aantal schepen, beladen met bauxiet en op weg naar de V.S., door Duitse duikboten getorpedeerd zijn, maar het verslag zwijgt daarover. Wel wordt medegedeeld, dat in Mei 1940 een Duits vaartuig ter reede van Paramaribo, nadat het door de bemanning tot zinken gebracht was, prijs gemaakt werd.

Alle wettelijke maatregelen worden opgesomd, welke genomen moesten worden, in het belang der veiligheid, ter voorkoming van schaarste en prijsopdrijving, ter verzekering van het betalingsverkeer, enz. enz., maatregelen welke ook ons hier in het moederland nog zo goed bekend zijn. Personen van Duitse nationaliteit werden geïnterneerd, waaronder ook personeel der Moravische Broedergemeente, in kerkelijke en zendingsfuncties. Van de internering van N.S.B.ers uit Ned.-Indië wordt niet ge-

rept en dus ook niet van het neerschieten van twee hunner in het fort Zeelandia.

Door de justitiële afdeling der Politie te Paramaribo werden in 1940 twintig en in 1941 acht misdrijven aangebracht tegen de veiligheid van de Staat; commentaar wordt aan deze opgave niet toegevoegd; waarschijnlijk waren de delicten niet van ernstige aard.

Het verslag bevat hier en daar drukfouten. Eenmaal wordt aan het hoofd van een overzichtje het woord Uitvoer gesteld, terwijl het duidelijk Invoer zijn moet; een Gouvernements Blad wordt onder een onjuist nummer geciteerd. Twee maal wordt er gesproken van Statisch (nog wel met hoofdletter), terwijl het statistisch zijn moet; wie niet met de toestanden op de hoogte is zal allicht niet begrijpen hoe het mogelijk is dat de Surinaamse rechter delinquenten veroordeelt tot gevangenisstraf, resp. hechtenis, met openbare werken (openbare te werk stelling heette dat tot dusver).

Mei 1948